

PRVA KRAVA

ANA ŠTURM

Divji zahod in okus po ocvrtih miškah

Filmi Kelly Reichardt, prve režiserke ameriškega neodvisnega filma, gledalca popeljejo v svet – naj bo sedanji ali pretekli – kjer ritem življenja narekuje narava in čas teče počasi ter spokojno. Razburljivi dogodki in velike zgodbe stopijo v ozadje, platno pa prevzamejo subtilne podobe zadržanih trenutkov, skorajda neopaznih gest, globoke osamljenosti in nežnih občutij. Njeni filmi so nekakšne minimalistične kontemplativne zabeleške, ki razpirajo pozoren, občutljiv in humanističen pogled v vsakdan, misli in odnose nevidnih članov družbe, ki o(b)stajajo na margini. Taka sta tudi protagonista filma **Prva krava** (First Cow, 2019, Kelly Reichardt): osiroteli kuhar in strastni pek Cookie Figowitz ter podjetni kitajski imigrant King Lu. Njune poti se po spletu okoliščin prekrizajo sredi bujno zelene, z visokimi drevesi obdane oregonske divjine.

Lahko bi rekli, da so razgibane pokrajine Oregona režiserkina prva muza. Z izjemo prvenca **River of Grass** (1994, Kelly Reichardt), ki se dogaja na Floridi, in filma **Certain Women** (2017, Kelly Reichardt), ki je tako kot zbirka kratkih zgodb, v katerih je našla navdih, postavljen v Montano, so vsi njeni filmi tesno integrirani znotraj meja te geografsko raznolike zvezne države na severozahodu Amerike. Neokrnjena narava Oregona tudi v *Prvi kravi* postane slikovit okvir za zgodbo o nenavadnem prijateljstvu, nočni kraji mleka, okusnih ocvrtih miškah in rojstvu ameriškega sna. Podobno kot Oregon je stalnica režiserkininega opusa tudi sodelovanje s pisateljem in scenaristom Jonathanom Raymond, s katerim sta glave staknila tudi tokrat, saj film temelji na njegovem romanesknem prvencu *The Half Life*. Od romana so v *Prvi kravi* sicer ostale le sledi, vez z nekaterimi liki ter prepričljiva predstava preteklosti in miselnosti ljudi, ki so se na začetku 19. stoletja znašli na odročnih ameriških teritorijih.

Preprosta zgodba *Prve krave* na trenutke spominja na strukturo parabole, ki ponazarja in prevprašuje temelje

ameriškega načina življenja. Družba, ki nam jo film predstavi, je v fazi postajanja. »The Royal West Pacific Trading Post«, kjer se zbirajo lovci, trgovci, pustolovci in drugi bolj kot ne sumljivi avanturisti, je preprosta lesena postojanka z enim samim majhnim salonom in vedno blatnimi ulicami. »Zgodovina v te kraje še ni prišla,« na neki točki utopistično reče King Lu, »in mogoče jo tokrat lahko napišemo pod svojimi pogoji.« Za večino prišlekov prostrana oregonska divjina predstavlja deželo bogastva in obilja, ki jo po mili volji lahko izkoriščajo. Ko po reki na splavu v »blatni dol« stoično pripluje čudovita svetlorjava krava, prva, ki bo stopila na to ozemlje, svojo priložnost za uresničitev sanj in pomik po družbeni lestvici pograbitva tudi Cookie in King Lu.

Cookie sanja o tem, da bi odprl pekarno, kjer bi pekeli pite iz divjih borovnic, King Lu pa bi imel hotel za popotnike. Prvi je izučen obrtnik z umetniško žilico, ki svoje slastne umetnine ustvarja iz moke, jajc, sladkorja in mleka, drugi pa spreten podjetnik in pragmatičen filozof. Popolna ekipa za uspešen zagon proto *start-upa*, ki pa mu manjka začetni kapital. Kot pripomni King Lu, je najtežje ugotoviti, kako začeti, »saj revež nima nobene možnosti, da začne svoj posel«. Edino, kar lahko naredita, je, da svoje življenje postavita na kocko in priložnost poiščeta zunaj okvirjev dovoljenega oziroma zakonitega. Z mlekom, ki ga pod plaščem noči vsak dan odtujita guvernerjevi kravi, ki se pase na pašniku ob njegovi hiši, Cookie pripravi ocvrte miške, ki jih nato prodajata na stojnici v postojanki. Posel zacveti, ob vsakem naslednjem nočnem obisku krave pa se, kot v kakem *heist* filmu, stopnjuje tudi napetost. Le vprašanje časa je, kdaj bo nekdo posumil, da je za božanski okus ocvrtih dobrot, ki ene spominja na London, druge na dom, tretje pa na mamo, zaslužno mleko edine krave daleč naokoli. V slogu roparskega filma sledi tudi čisto pravi *chase*, v katerem

guvernerjevi podložniki po oregonskih gozdovih lovijo mlečna nepridiprava.

Režiserka veliko pozornosti v filmu posveti detajlnim posnetkom kuhanja in peke oziroma pripravi hrane v lično urejeni leseni koči, v kateri svoj dom ustvarita King Lu in Cookie. Čudoviti prizori gledalca spomnijo, da sta tudi lepota – Cookie koč občasno pomete in pospravi ter okraši s šopkom travniških rož – in užitek osnovna elementa naše vrste. Poleg strehe nad glavo in kosa kruha za preživetje potrebujemo tudi tisto, kar naše življenje dela lepše, slajše in znosnejše. Ena od stvari, zaradi katerih je vredno živeti, je tudi prijateljstvo, ki se pojavlja kot osrednji motiv. Podobno kot v meditativnem filmu ceste **Old Joy** (2006) Kelly Reichardt tudi v *Prvi kravi* raziskuje vezi moškega prijateljstva. Redkobesedni dialogi, razumevajoč humor in topel odnos med glavnima likoma vzdržujejo lahkotno dinamiko, hkrati pa vzpostavljajo prijetno, domače in zaupno ozračje, ki gledalca posrka v zgodbo. Figowitz in Lu v filmu spleteta tesno in nežno prijateljsko vez, pri čemer je treba poudariti izjemno igro in kemijo med igralcema, ki ju upodobita – John Magare in Orion Lee. Precizna obrazna mimika in komaj zaznavne emocije pridejo do polnega izraza tudi zaradi izbora formata slike. Film je posnet v razmerju 4:3, ki so ga uporabljali predvsem v času nemega filma, saj še dodatno poudari moč bližnjega plana, emocij in intimne.

Čas in okvir zgodbe – obdobje osvajanja novih meja (frontier) – *Prvo kravo* vpenjata tudi v žanr vesterna. Vendar intimni portret dveh prijateljev, ki pospravljata, kuhata, nabirata rože, molzeta krave in pomagata eden drugemu ponuja nekoliko drugačno vizijo ameriške preteklosti in njenih »junakov«. Kelly Reichardt, ki se je z dekonstrukcijo mita Divjega zahoda poigravala že v antivesternu **Meek's Cutoff** (2010, Kelly Reichardt), rigidne okvire enega najbolj popularnih ameriških žanrov zavestno prestopa

tudi tokrat. Namesto pištol, pretefov, viskija in revolveraskih dvobojev imamo v *Prvi kravi* bradate moške z bobrovimi kučmami, ki se prerivajo v vrsti za pečene miške. Film subvertira predvsem tradicionalno podobo moškega v tem obdobju oziroma v tem žanru. Namesto robustnih herojskih junakov, ki ne poznajo čustev, pač pa zgolj nasilje, imamo tu nekoliko drugačen, bolj ranljiv portret moškosti, ki namesto na moč, pogum in junaštvo stavi na prijateljstvo in razumevanje.

V ozadju Prve krave se ves čas filma razpira še ena tema, značilna za režiserkin opus: odnos med človekom in naravo, ki ga je najbolj radikalno obdelala v eko trilerju **Night Moves** (2013). Lovci, pustolovci, raziskovalci, podjetniki in iskalci zlata so nove teritorije osvajali zaradi izkoriščanja naravnih bogastev, z idejo (ki še vedno ni povsem zamrla), da bodo ta neskončna. Cookie na oregonsko ozemlje kot kuhar pride s skupino lovcev, ki trguje z bobrovimi kožami. Prav trgovina z bobrovimi kožami je ozadje, ki govori o tem, da že zgodnji kapitalizem ni deloval v skladu z naravo in njenimi omejenimi viri, saj se je trgovina s kožami že v tistih časih hitro končala z izumrtjem bobrov.

Liki v filmih Kelly Reichardt živijo v sožitju z naravo in v skladu njenimi ritmi. Podobno je v *Prvi kravi*. Cookie in King Lu se tudi v svojem odnosu do narave razlikujeta od »tipičnih« zavojevalcev Divjega zahoda. Gre seveda le za enega od možnih pogledov, saj nam režiserka v svojih filmih vedno pušča odprt in nedorečen svet, ki gledalca vabi, da sam poišče svoje odgovore. Zagotovo pa je v *Prvi kravi* jasna vsaj ena stvar: odnos, ki ga imamo do sočloveka, je enak odnosu, ki ga imamo do živali in narave. Kelly Reichardt nam pokaže, da je vedno in povsod mogoče najti prostor za humanizem, spoštovanje, prijateljstvo, umetnost in lepoto. In da je pot, ki nas pripelje do tega spoznanja, četudi se morda ne konča vedno dobro, vredno prehoditi.